

LIETUVOS RESPUBLIKOS RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2020-02

Nr. (67.3E) 1B-

Kopija
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – Susisiekimo ministerija) 2020 m. vasario 11 d. raštu Nr. 2-666 (toliau – Teikimas) pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) svarstyti Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. 610 „Dėl Užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą apskaičiavimo ir skelbimo, konkrečios geležinkelio įmonės (vežėjo) mokėtino užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą dydžio apskaičiavimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo ir 2018–2019 m., 2019–2020 m., 2020–2021 m. tarnybinio traukinių tvarkaraščio galiojimo laikotarpio užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą įmokų tarifų ir mokėtino užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą perskaičiavimo“ projektą (Nr. 19-10846(2)) (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas buvo tiek darbo tvarka, tiek oficialiai derintas su Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – Tarnyba), o minimalaus prieigos paketo (toliau – MPP) apmokestinimo klausimai buvo ne kartą aptarti Tarnybos, Susisiekimo ministerijos ir viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo (toliau – valdytojas) susitikimuose. Pripažindama teigiamus Nutarimo projektu nustatomo teisinio reguliavimo pokyčius, Tarnyba visgi norėtų atkreipti Vyriausybės dėmesį į išlikusius esminius Nutarimo projektu įtvirtinamo teisinio reguliavimo trūkumus, kurie, Tarnybos vertinimu, yra kritiniai siekiant užtikrinti aiškią, skaidrią ir pagrįstą viešosios geležinkelių infrastruktūros apmokestinimo sistemą.

Tarnyba iš esmės laikosi pozicijos, išdėstytos Tarnybos 2019 m. spalio 4 d. rašte Nr. (67.3) 1B-3076¹, kad Nutarimo projektu nauja redakcija dėstomose Užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą ir užmokesčio už skirtus, bet nepanaudotus viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus, apskaičiavimo ir mokėjimo taisyklėse (toliau – Taisyklių projektas) siūlomas nustatyti vežimo geležinkelių transportu rinkos segmento, kuriame gali būti taikomas antkainis, (toliau – Rinkos segmentas) įmokų tarifų apskaičiavimas yra ydingas, t. y. iškreipiantis pačią Rinkos segmentų išskyrimo prasmę ir tikslą, o tuo pačiu neatitinkantis tiek Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso (toliau – GTK), tiek Direktyvos 2012/34/ES² nuostatų. Įvertinus Vyriausybei pateikto Nutarimo projekto nuostatas ir Teikime bei derinimo pažymoje pateiktą informaciją, dar kartą trumpai pažymėtini šie aspektai:

1. Taisyklių projekto 7 punkte siūlomas įtvirtinti **Rinkos segmentų įmokų tarifų apskaičiavimas niekaip neleidžia įvertinti ir neatsispindi skirtinguose Rinkos segmentuose veiklą vykdančių geležinkelio įmonių (vežėjų) galimybių mokėti apskaičiuotą įmokos tarifą.** Šių tarifų apskaičiavimui naudojamų formulių logika buvo nepagrįsta nei Tarnybos susitikimų su

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/7c35e650e69a11e99f05bdf72918ad4e?jfwid=w9nkoxfy8>

² 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/34/ES, kuria sukuriamas bendra Europos geležinkelių erdvė (OL 2012 L 343, p. 32), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2370 (OL 2016 L 352, p. 1).

Susisiekimo ministerijos ir valdytojo atstovais metu, nei Nutarimo projektą lydinčiuose dokumentuose.

Vadovaujantis GTK 25¹ straipsnio 1 ir 2 dalimis, valdytojas, nustatydamas Rinkos segmentų sąrašą, turi įvertinti ir nustatyti, ar atitinkamuose Rinkos segmentuose veiklą vykdančios geležinkelio įmonės (vežėjai) iš tikrųjų šiuos antkainius gali mokėti. Vadinasi, nustatydamas konkrečius Rinkos segmentus, valdytojas turėtų įvertinti ne tik tai, ar apskritai geležinkelio įmonės (vežėjai) gali mokėti antkainį, bet ir tai, kokio dydžio antkainį jos yra pajėgios mokėti. Konkrečių Rinkos segmentų išskyrimas, pvz., jų skaidymas pagal skirtingus krovinių tipus, taip pat gali remtis tik šiuose Rinkos segmentuose veiklą vykdančių geležinkelio įmonių (vežėjų) galėjimu mokėti skirtingą antkainį.

Atkreiptinas dėmesys, kad iki šiol Rinkos segmentai, kaip to reikalauja Direktyva 2012/34/ES, nėra išskirti, kas, kaip Rinkos segmentų apmokestinimo trūkumas, buvo konstatuota dar 2016 metais, keičiant Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimą Nr. 610 „Dėl Rinkliavų už viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo teikiamas paslaugas dydžių nustatymo taisyklių patvirtinimo“. To pasėkoje, 2016 m. gruodžio 7 d. Vyriausybės posėdžio protokolu Nr. 52 (29 klausimas) Susisiekimo ministerijai buvo pavesta pateikti Vyriausybei ataskaitą apie antkainių poveikį Rinkos segmentams, kuri, Tarnybos duomenimis, parengta ir pateikta nebuvo. **Tai, kad iki šiol nėra atliktas tinkamas Rinkos segmentų išskyrimas**, kuris parodytų, kokių duomenų pagrindu įvertinamos ir pagrindžiamos geležinkelio įmonių (vežėjų) galimybės mokėti antkainius, bei leistų įvertinti, kaip Rinkos segmentų išskyrimui naudojami geležinkelio įmonių (duomenys) koreliuoja su duomenimis, siūlomais naudoti apskaičiuojant Rinkos segmentų įmokų tarifus, tik **sustiprina Tarnybos abejones dėl siūlomo nustatyti Rinkos segmentų įmokų tarifų apskaičiavimo pagrįstumo.**

2. Taisyklių projekte siūlomas įtvirtinti **Rinkos segmentų įmokų tarifų apskaičiavimas**, Tarnybos nuomone, **neatitinka Direktyvos 2012/34/ES 32 straipsnio 1 dalies**, numatančios, kad antkainiai išskirtuose geležinkelių transporto rinkos segmentuose gali būti nustatomi tik siekiant visiškai kompensuoti valdytojo patirtas išlaidas. Taigi, **valdytojo pajamos iš užmokesčio už MPP negali viršyti valdytojo patirtų išlaidų teikiant MPP paslaugas**. Taisyklių projekto 7.1 ir 7.2 papunkčiuose siūlomos įtvirtinti Rinkos segmentų įmokų tarifų apskaičiavimo **formulės vertina tik geležinkelio įmonių (vežėjų) veiklos rodiklius** (pajamas, sąnaudas, pravažiuotus tkm.), tačiau **niekaip nesisieja su valdytojo sąnaudomis, kurios patiriamos teikiant MPP paslaugas**. Tarnybos žiniomis, kitų Europos Sąjungos valstybių narių praktika dėl antkainių išskirtuose Rinkos segmentuose nustatymo yra įvairi, antkainių apskaičiavimo metodikos taip pat yra skirtingos, tačiau **visos jos orientuotos tik į valdytojų sąnaudų padengimą.**

Papildomai pažymėtina, kad siūlomas teisinis reguliavimas, Tarnybos vertinimu, neatitinka ir Direktyvos 2012/34/ES 32 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto reikalavimo atsižvelgti (angl. *respect*) į geležinkelio įmonių pasiektą produktyvumo padidėjimą. Siūlomos **Rinkos segmentų įmokų tarifų apskaičiavimo formulės suponuoja tai, kad kuo geležinkelio įmonės (vežėjai) dirbs efektyviau**, t. y. optimizuos savo veiklos sąnaudas, **tuo Rinkos segmente taikomas įmokos tarifas joms bus didesnis.**

3. Išlieka neaiškumai dėl numatomų taikyti formulių:

3.1. Neaišku, kodėl keleivių, bagažo Rinkos segmento ir krovinių Rinkos segmento įmokų tarifus siūloma skaičiuoti remiantis skirtingais dydžiais. **Krovinių** Rinkos segmentų vežimo įmokos **tarifui** apskaičiuoti imama krovinių, priskirtų konkrečiam segmentui, **vežimo apimtis** ($K_{i,krov}$) tkm **neto**, t. y. į darbo apimtį neįtraukiamas traukinio sąstato svoris, tokiu būdu gaunant didesnę Rinkos segmento įmokos tarifą, tuo tarpu **keleivių**, bagažo Rinkos segmento vežimo įmokos **tarifui** apskaičiuoti imama keleivių, bagažo **vežimo apimtis** ($K_{i,keleiv}$) tkm **bruto**, t. y. kartu su traukinio sąstato svoriu.

3.2. Pažymėtina, kad, atsakant į Tarnybos išsakytą pastabą, kad nėra pateikta paaiškinimų ir pagrindimų, kodėl ir kokiais kriterijais vadovaujantis Taisyklių projekto 7 punkte pateiktoje formulėje vartojamas 0,95 koeficientas, Teikime nurodoma, kad 0,95 koeficientas atspindi protingumo kriterijų atitinkančią geležinkelio įmonės (vežėjo) pagrįsto pelno dalį, t. y. 5 procentus.

Visgi paaiškinimų, kaip buvo nustatyta ir kuo pagrįsta, kad visiems Rinkos segmentams turi būti taikomas vienodas ir būtent tokio dydžio pelningumo koeficientas, nepateikiama. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija yra parengusi ir pateikusi Vyriausybei svarstyti Vyriausybės nutarimo projektą „Dėl valstybės valdomų bendrovių dukterinių bendrovių vidutinių siektinų metinių nuosavo kapitalo kainų 2020–2021 metų laikotarpiui nustatymo“ (Nr. 19-13702(2)), kuriuo siūloma skirtingas veiklas vykdančioms geležinkelių įmonėms (vežėjams) nustatyti skirtingas vidutines siektinas metines nuosavo kapitalo kainas, kurios sietinos su bendrovių pelningumu (pvz., AB „LG Cargo“ – 8,7 %, UAB „LG Keleiviams“ – 5%). Tarnybos manymu, vertinant atskiro Rinkos segmento pagrįsto pelno dalį, turėtų būti įvertintas realus būtent to Rinkos segmento pelningumas.

4. Taisyklių projekte siūlomas nustatyti Rinkos segmentų įmokos tarifų apskaičiavimas **sukels didelę naštą geležinkelio įmonėms (vežėjams)**. Pagal Taisyklių projekto 7 punkte pateiktas formules, Rinkos segmentų įmokos tarifų apskaičiuojami pagal geležinkelio įmonių (vežėjų) duomenis, t. y. pagal geležinkelio įmonės (vežėjo) išskirto konkretaus Rinkos segmento pajamas ir sąnaudas. Atitinkamai tam, kad geležinkelio įmonė (vežėjas) galėtų pateikti Rinkos segmentų įmokų tarifams apskaičiuoti reikalingus duomenis, kurie būtų teisingi, objektyviai pagrįsti ir, esant poreikiui, patikrintini, geležinkelių įmonė (vežėjas) turėtų apskaitą atskirti taip, kad galėtų išskirti pajamas ir sąnaudas pagal atskirus Rinkos segmentus. Visa tai sąlygoja būtinumą įtvirtinti pareigą geležinkelio įmonėms (vežėjams) atskirti apskaitą pagal kiekvieną valdytojo išskirtą Rinkos segmentą, kas, pagal Tarnybos turimą nemažą patirtį apskaitos atskyrimo ir sąnaudų skirstymo srityje, būtų didelė papildoma našta geležinkelio įmonėms (vežėjams). Be to, kiekvieną kartą valdytojui išskyrus naujus Rinkos segmentus, turėtų būti keičiama geležinkelio įmonių (vežėjų) apskaitos sistema.

Atsižvelgdama į Nutarimo projektu numatomo įtvirtinti teisinio reguliavimo svarbą veiksmingos konkurencijos geležinkelių transporto rinkoje užtikrinimui, Tarnyba prašo dar kartą įvertinti išdėstytas pastabas ir į jas atsižvelgti.

Direktorius

Feliksas Dobrovolskis

D. Sereičkaitė tel. (8 5) 210 5659, el. p. dovile.sereickaite@rrt.lt